

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Natura 2000-plan 2022-2027

Sydfynske Øhav

Natura 2000-område nr. 127

Habitatområde H111

Fuglebeskyttelsesområde F71 og F72

Udgiver: Miljøstyrelsen

Redaktion: Miljøstyrelsen Fyn

Dato: Juni 2023

Forsidefoto:

Monnet er Fyns største strandeng

Fotograf: Jonas Hansen

ISBN: 978-87-7564-573-2

Baggrundskort: © Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering

Biodiversiteten i Danmarks største og mest værdifulde naturområder

Danmark rummer storslået natur.

Fra Skagens Gren og Skagerrak over Møns Klints hvide kridt til Paradisbakkerne på Bornholm. De tre ikoniske steder er nogle af de i alt 257 Natura 2000-områder. Det er steder på land og til havs, hvor der findes en helt særlig natur og biodiversitet.

Der er mange eksempler på sjældne arter og naturtyper, som er vigtige at beskytte. Der findes truede ynglefugle og sjældne planter i Danmark. Dem skal vi gøre en særlig indsats for at bevare.

De 257 områder er fordelt i hele Danmark og ejes og forvaltes af private lodsejere, fonde, kommuner og staten.

Hvert område har en plan.

Planerne for perioden 2022-27 har to nye elementer. I de store områder kommer nye målsætninger, der giver mulighed for vildere natur. Der peges også på steder, hvor udtag af kulstofholdige lavbundsarealer udover at hjælpe klimaet kan bidrage til bedre natur f.eks. med levesteder for arter eller som buffer mellem sårbar natur og intensivt drevne landbrugsarealer.

Arbejdet med at sikre den eksisterende natur gennem naturpleje fortsætter, og der er en særlig indsats med at beskytte hjemhørende arter mod de invasive, ligesom der etableres forstyrrelsesfrie områder for fugle, havnatur og havpattedyr.

Danmark skal have mere og bedre natur, og det bidrager Natura 2000-planerne til sammen med de mange andre indsatser, som regeringen er i gang med.

Det er f.eks. Havplanens aftale om strengt beskyttede havområder, og den store Havnaturfond, der kan bidrage til øget viden og initiativer til genopretning. Etablering af naturnationalparker og urørt skov, og de netop offentliggjorte vandområdeplaner og forbedringen af vandmiljøet er også helt centrale for at sikre og forbedre naturen i områderne.

Natura 2000-områder rummer nogle af Europas og Danmarks største og mest værdifulde naturområder og repræsenterer en stor del af biodiversiteten. De danske Natura 2000-områder bidrager til det fælles EU-mål om 30 pct. beskyttet natur på land og til havs.

Miljøminister Magnus Heunicke

Indhold

1. Natura 2000-planlægning	5
1.1 Synergi med anden lovgivning	7
1.2 Natura 2000-planen er bindende for myndighederne	7
1.3 Naturlilstand og gunstig bevaringsstatus.....	8
2. Sydfynske Øhav.....	10
2.1 Områdebeskrivelse	11
2.2 Områdets udpegningsgrundlag	13
2.3 Tilstand og forekomst for områdets udpegede natur og levesteder.....	14
2.3.1 Terrestriske naturtypers arealfordeling og tilstand	15
2.3.2 Sønaturtypers tilstand og forekomst.....	18
2.3.3 Forekomst af vandløbsnatur.....	19
2.3.4 Forekomst af marine naturtyper	19
2.3.5 Tilstand af levesteder for arter.....	20
2.3.6 Tilstand af levesteder for ynglefugle.....	21
3. Målsætninger	24
3.1 Overordnede målsætninger for Natura 2000-området.....	25
3.2 Konkrete målsætninger for naturtyper og arter.....	26
3.3 Modstridende naturinteresser.....	27
4. Indsatsprogram.....	29
4.1 Generelle retningslinjer	29
4.2 Område specifikke retningslinjer	30
4.3 Relation til vandområdeplaner.....	31
5. Bilag 1. Oversigt over grupperinger.....	32

1. Natura 2000-planlægning

Danmark er ifølge [habitatdirektivet](#) forpligtet til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger for at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som direktivet omfatter. Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af [fuglebeskyttelsesdirektivet](#), at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at bidrage til at sikre den nationale bestand af fugle omfattet af direktivet.

Danmark har valgt at gøre dette bl.a. ved en systematisk og tilbagevendende planlægning i de enkelte Natura 2000-områder. Ud fra direktivforpligtelserne og den nationale naturovervågning fastlægges indsatsen i de enkelte områder for 6-årige planperioder (dog 12-årige for skovbevoksede, fredskovpligtige arealer). Med en sådan målrettet forvaltningsindsats i områderne bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og den biologiske mangfoldighed og dermed også til gennemførelsen af EU's biodiversitetsstrategi 2030 samt FN's Verdensmål.

Der er i alt udpeget 257 Natura 2000-områder i Danmark. Et Natura 2000-område kan indeholde ét eller flere fuglebeskyttelsesområder og/eller habitatområder. Der er udpeget 269 habitatområder og 124 fuglebeskyttelsesområder i Danmark. Fuglebeskyttelses- og habitatområder kan være sammenfaldende eller ligge i umiddelbar tilknytning til hinanden.

Der er i 2021 gennemført en høring med henblik på at nyudpege eller udvide seks marine fuglebeskyttelsesområder. Det drejer sig om områderne Flensborg Fjord og Nybøl Nor, Sejerø Bugt og Nekselø, Skagerrak, Nordvestlige Kattegat, Smålandsfarvandet og Rønne Banke. De nye/udvidede fuglebeskyttelsesområder inklusiv eventuelle konsekvensrettelser af eksisterende Natura 2000-områder vil indgå i fjerde planperiode (2028-2033).

Natura 2000-planlægningen sker efter reglerne i miljømålsloven og skovloven med tilhørende bekendtgørelser. En Natura 2000-plan bygger oven på en basisanalyse, der indeholder de faktuelle oplysninger og data om området. En Natura 2000-plan består af mål for naturtilstanden og et indsatsprogram. Natura 2000-planens målsætninger og indsatsprogram er væsentlige elementer i beskyttelsen af naturtyper, fugle og arter på områdets udpegningsgrundlag. Derudover angiver de hhv. det overordnede sigte for, hvordan området skal udvikle sig og krav til indsatsen i planperioden, der er nødvendig for at sikre den nationale prioritering.

Mål og indsatser relaterer til de naturtyper, arter og fugle, som det pågældende Natura 2000-område er udpeget for at beskytte. Både de overordnede og konkrete målsætninger er langsigtede mål, der gælder for flere planperioder, mens indsatsprogrammet er kortsigtet og revideres i hver planperiode. De langsigtede målsætninger er opdateret i denne plangeneration, bl.a. på baggrund af justeringen af Natura 2000-områderne geografiske afgrænsning (gennemført i 2017-19) samt opdatering af Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag (jf. nedenstående). De konkrete målsætninger er ligeledes opdateret for at give mulighed for en mere dynamisk forvaltning. Således bygger de konkrete målsætninger på grupperinger af naturtyper, habitatarter og fugle.

Natura 2000-planen gælder for de arter og naturtyper, der har begrundet udpegningen af det enkelte område, men det bidrager også til at sikre andre arter og naturtyper i området gennem en generel sikring og forbedring af områdets naturværdier.

Tilblivelse af Natura 2000-planen

Processen for tilblivelsen af en Natura 2000-plan.

Denne plan er tredje generation af Natura 2000-planer (2022-27), der også dækker de fredskovspligtige arealer. For de fredskovspligtige arealer dækket af skovloven afløser den Natura 2000-planen 2010-15, som for de fredskovspligtige arealer har været gældende frem til 2021. For alle andre arealer, arter og fugle dækket af miljøbeskyttelsesloven afløser den Natura 2000-planen 2016-21.

På baggrund af overvågningsdata har Miljøstyrelsen i 2019 gennemført en høring i forhold til justering af udpegningsgrundlaget for de enkelte Natura 2000-områder. Høringsnotatet fremlægges samtidig med igangsættelsen af høringen af Natura 2000-planerne 2022-27. Natura 2000-planerne er udarbejdet på baggrund af et bruttoudpegningsgrundlag, der omfatter udpegningsgrundlaget fra planerne for 2016-21 plus nye arter og naturtyper, der er registreret i områderne, og som falder inden for de opstillede kriterier for opdatering af udpegningsgrundlaget.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering. Desuden er der ikke i planen taget stilling til forvaltningsindsatsens lokalisering eller valgte forvaltningsmetoder.

Der er udarbejdet en miljørapport for hver enkelt natura 2000-plan efter reglerne i lovbekendtgørelse 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter. Samtidig med høringen af Natura 2000-planerne sendes miljørapporterne også i høring.

1.1 Synergi med anden lovgivning

Natura 2000-planen har fokus på arealbaserede indsatser. Indsats til bedring af vandkvaliteten i overflade- og grundvand gennemføres som led i vandplanlægningen, ligesom reduktion af kvælstofdeposition sker gennem husdyrgodkendelsesloven og generelle tiltag til at mindske luftforureningen. Derudover målsættes miljøtilstanden i havets økosystemer via Havstrategiplanen (II).

Vandområdeplanerne, som udarbejdes med baggrund i EU's vandrammedirektiv, er hovedinstrumentet til at sikre og forbedre tilstanden i de akvatiske naturtyper i Natura 2000-områderne. Vandområdeplanernes formål er at forbedre vandmiljøet i retning af god økologisk og kemisk tilstand (fx reduktion af kvælstofbelastning og fjernelse af spærringer), hvilket samtidig tilvejebringer grundlæggende forbedringer af vandkvaliteten til gavn for naturtyper, fugle og arter i Natura 2000-området.

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak, kan være en udfordring for mange naturligt næringsfattige naturtyper. Emission fra landbrug reguleres via husdyrgodkendelsesloven, som fastlægger den maksimale tilladte ammoniakdeposition fra lokale husdyrbrug til sårbare naturtyper for at mindske væsentlige miljøpåvirkninger.

Gennemførelse af EU's havstrategidirektiv skal sørge for, at der opnås eller opretholdes god miljøtilstand i havets økosystemer, samtidig med at der kan ske en bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer. Indsatserne i indsatsprogrammet til Havstrategi II vil også bidrage til opfyldelse af målsætningerne i de marine Natura 2000-områder.

1.2 Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Alle myndigheder skal i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt lægge Natura 2000-planen til grund. Offentlige lodsejere er bundet af planens langsigtede målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På områder, hvor staten er myndighed f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, kan der følges op med nationale strategier.

Det er kommunerne, der er ansvarlig myndighed for de privatejede Natura 2000-arealer, dog er Miljøstyrelsen ansvarlig myndighed for de privatejede skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Ansvarlige myndigheder skal udarbejde bindende handleplaner for gennemførelse af Natura 2000-planen 2022-27 med fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning. Når indsatserne iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal indsatserne have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., evt. på grundlag af konsekvensvurderinger. I det omfang indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for Natura 2000-områdets forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan være andre hensyn efter lovgivningen, der spiller ind.

Der er i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde, hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med eller nødvendig for forvaltningen af området. Eventuelt konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal anvendes ved væsentligheds- og konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter og tilsvarende regler om væsentligheds- og konsekvensvurdering i andre ministeriers lovgivning.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner sammen med målsætningerne for naturen i området grundlaget for handleplanen samt eventuel anden prioritering af forvaltningsindsatsen i området.

1.3 Naturtilstand og gunstig bevaringsstatus

Danmark har en forpligtelse til at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der begrundes udpegningen af de enkelte Natura 2000-områder. Bevaringsstatus er en vurdering af, hvordan naturtypens eller artens tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen, de negative påvirkninger eller forvaltningen i forhold til i dag. Der er således tale om en slags prognose for naturtypernes og arternes udviklingsretning.

Danmark er ligeledes forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at bidrage til at sikre den nationale bestand af fugle omfattet af direktivet. Ligesom for habitatnaturtyper og -arter laves en vurdering for fuglene med fokus på bl.a. bestandsudvikling.

Til brug for Natura 2000-planlægningen er der for en række naturtyper samt nogle arter og fugle udviklet et naturtilstandssystem, der på baggrund af bl.a. artsammensætning og umiddelbart synlige, forvaltningsbare strukturparametre, som f.eks. tilgroning, udtørring og forstyrrelser, angiver den aktuelle tilstand for naturtypen eller artens/fuglens levested, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 653 af 19. maj 2020 om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstanden i internationale naturbeskyttelsesområder. Tilstanden opgøres på en skala fra I-V, hvor naturtyper eller levesteder i tilstandsklasse I og II med en vedvarende nødvendig drift og evt. sikring mod forstyrrelse svarer til gunstig bevaringsstatus eller tilsvarende for fuglenes vedkommende. For naturtyper eller arters/fugles levesteder i tilstandsklasse III-V skal der typisk gennemføres en indledende forvaltningsindsats eller regulering, før en vedvarende drift vil være tilstrækkeligt til at sikre arealet eller levestedet på sigt.

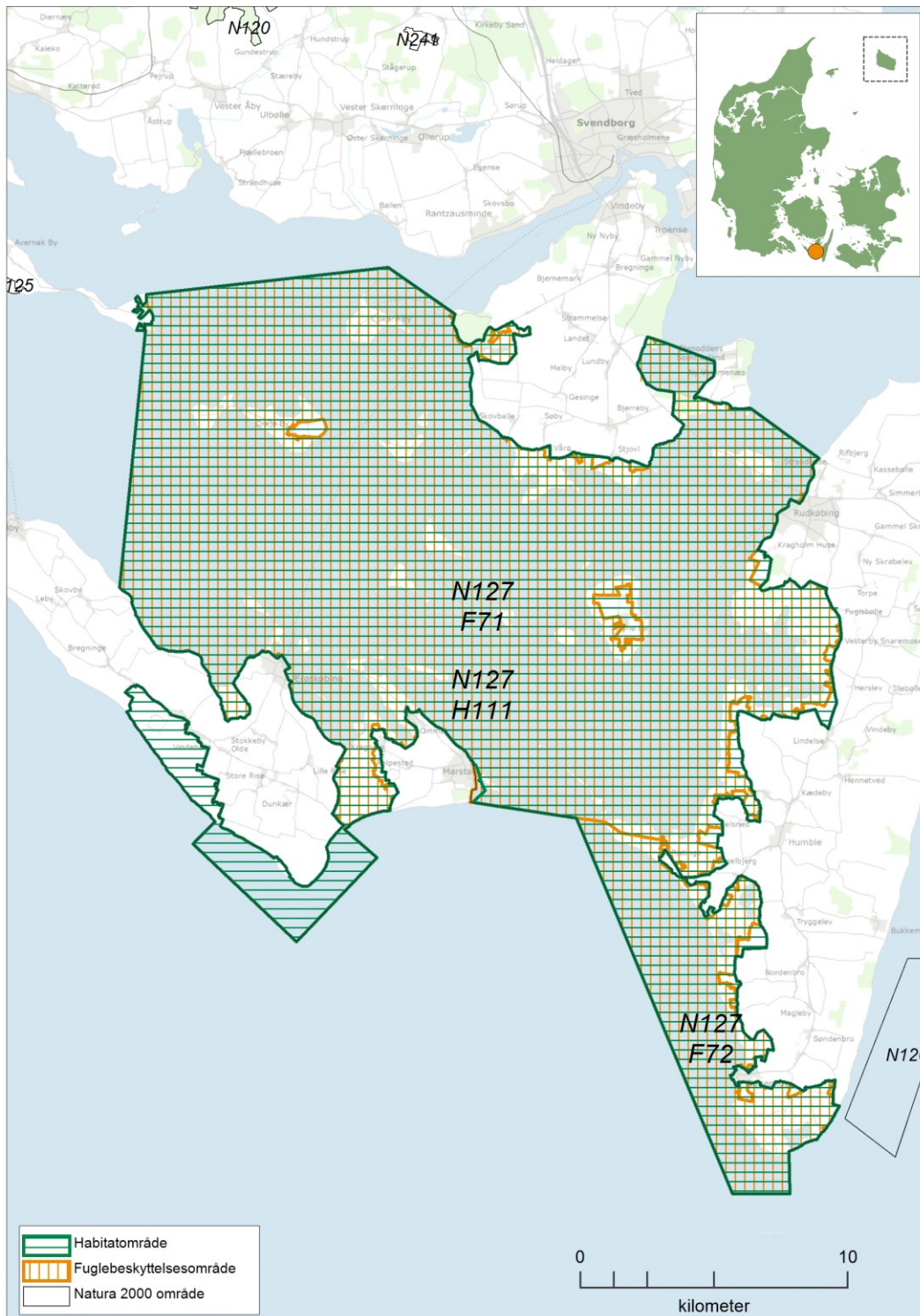
For de fugle, arter og naturtyper, hvor der ikke findes et tilstandsvurderingssystem, skal der i basisanalysen vurderes om given naturtype eller art/fugls levested er stabile, i fremgang eller i tilbagegang eller ukendt, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 653 af 19. maj 2020 om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstanden i internationale naturbeskyttelsesområder.

Tilstandsklasser for naturtyper.

Udvalgte forvaltningsbare parametre i tilstandssystemet gennemgås i basisanalyserne, og det kan heraf ses hvilke tiltag, der kan iværksættes for at sikre eller genoprette naturtyperne eller arterne/fuglenes levesteder.

2. Sydfynske Øhav

Kortet viser Natura 2000-områdets afgrænsning. Natura 2000-område N127 Sydfynske Øhav består af habitatområde H111 Sydfynske Øhav og fuglebeskyttelsesområder F71 og F72. Andre Natura 2000-områder er vist med sort afgrænsning og Natura 2000-nummer.

2.1 Områdebeskrivelse

Natura 2000-området Sydfynske Øhav har et samlet areal på 45.273 ha, hvoraf de 37.118 ha består af hav. Området er afgrænset som vist på kortet. Området er udpeget som habitatområde nr. 111 Sydfynske Øhav, fuglebeskyttelsesområderne nr. 71 Sydfynske Øhav og nr. 72 Marstal Bugt og landområder på Langeland. Området er primært privatejet, men staten ejer store arealer på Sydlangeland, ved Ristinge, på Ærø og Tåsinge. Natura 2000-området ligger i kommunerne Faaborg-Midtfyn, Svendborg, Ærø og Langeland og inden for vandområdedistrikt Jylland og Fyn. Området ligger desuden i Havstrategidirektivets marin-baltiske region.

Natura 2000-området er specielt udpeget for at beskytte det store lavvandede øhav med de mange små øer og meget vigtige forekomster af især marine naturtyper, store strandenge og andre kystnaturtyper.

Områdets forekomster af naturtyperne bugter og vige, mudder og sandflade blottet ved ebbe, samt avneknippemose udgør hver især mere end 15% af typernes samlede arealer inden for de relevante biogeografiske regioner.

Arealerne af naturtyperne flerårig vegetation på stenede strande, kystkliner, enårig strandengsvegetation, strandeng og kalkoverdrev udgør hver især mere end 5% af typernes samlede arealer inden for den kontinentale biogeografiske region.

Området indeholder vigtige levesteder for en lang række yngle- og trækfugle samt klokkefrø og stor vandsalamander, herunder over 15 % af de kortlagte levesteder for klokkefrø i den kontinentale biogeografiske region.

Surt overdrev, kildevæld, rigkær og klitnaturtyperne er arealmæssigt ikke så dominerende, men områdets forekomster af typerne har flere steder en god-høj naturmæssig værdi.

Området består af de centrale dele af øhavet fra Tåsinge i nord til Sydlangeland, Ærø og Marstal Bugt i syd. Havområdet i selve øhavet er meget lavvandet med enkelte dybe render og bassiner, Marstal Bugt udgør en del af den åbne Østersø. Der er inden for området 5 beboede småøer (uden fast forbindelse) og ca. 30 større og mindre holme.

I kystområderne på Tåsinge, Langeland og Ærø er der store strandengsarealer og mange kystlaguner (nor), hvoraf en del med tiden er mere eller mindre afskåret fra havet ved naturlig aflejring af sten og sand, mens andre er afskåret fra havet ved kunstige dæmninger og i varierende omfang opdyrket.

Havområdet udgøres desuden af meget store arealer af habitattyperne sandbanker, mudder og sandflader, lavvandede bugter og rev (herunder biogene rev), i alt ca. 370 km² eller 82 % af Natura 2000-området. I havområdet findes righoldige plante- og dyresamfund – bl.a. vidtstrakte ålegræsenge - og dette er overvejende fødegrundlaget for øhavets store fuglebestande.

Øhavet er udpeget som levested for en lang række trækkende vandfugle, og er et af landets vigtigste raste- og overvintringsområder for sangsvane, knopsvane, edderfugl og blichøne. Det Sydfynske Øhav er det eneste Natura 2000-område, hvor Havlit er på udpegningsgrundlaget som trækfugl.

Øhavet er desuden et vigtigt yngleområde for rørdrum, rørhøg, klyde, sorthovedet måge, splitterne, havterne og dværgterne. Almindelig ryle har tidligere ynglet i området.

Strandsø, strandeng og kalkoverdrev på Sydlangeland ved Tryggelev Nor. I baggrunden ses Ristinge Klint. Foto: Erik Vinther.

Fremtrædende blandt de naturtyper, som er udpegningsgrundlag, er kystlaguner (nor og strandsøer) samt strandenge, skrænter og typer knyttet til sten- og sandstrandene. De to første udgør i alt mere end 1.000 ha.

Inde på land udmærker området sig ved mange forekomster af mosetyperne rigkær og moser med hvas avneknippe. I skovene findes skovnaturtyperne bøg på muld, ege-blandskov, og elle- og askeskov.

Endelig kan det fremhæves, at området er et kerneområde for klokkefrø. Stor vandsalamander, skæv vindelsnegl og sumpvindelsnegl har desuden levesteder i området.

Flere steder har naturpleje i form af græsning og trærydning vedligeholdt og genskabt lysåbne naturtyper.

Inden for Natura 2000-området ligger adskillige fredede områder. Fredningerne af Vejlen på Tåsinge, Monnet, Voderup Klint, Ristinge Klint, Tryggelev Nor og Gulstav har bl.a. til formål at sikre biologiske interesser. Desuden er vandhuller med klokkefrø fredet på Ærø, Skarø, Hjortø, Hjelmskov, Birkholm og Strynø Kalv.

Fugleværnsfonden ejer 170 ha på Sydlangeland. Disse arealer drives som fuglereservater.

Omkring halvdelen af Natura 2000-området er udlagt som træfuglereservat Sydfynske Øhav med bl.a. helt eller delvist adgangsforsbud i yngletiden på 13 øer.

2.2 Områdets udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 111		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Vadeflade (1140)
	Lagune* (1150)	Bugt (1160)
	Rev (1170)	Strandvold med enårige planter (1210)
	Strandvold med flerårige planter (1220)	Kystklint/klippe (1230)
	Enårig strandengsvegetation (1310)	Strandeng (1330)
	Forklit (2110)	Hvid klit (2120)
	Grå/grøn klit* (2130)	Søbred med småurter (3130)
	Kransnålalge-sø (3140)	Næringsrig sø (3150)
	Brunvandet sø (3160)	Vandløb (3260)
	Tørt kalksandsoverdrev* (6120)	Kalkoverdrev* (6210)
	Surt overdrev* (6230)	Tidvis våd eng (6410)
	Urtebræmme (6430)	Avneknippemose* (7210)
	Kildevæld* (7220)	Rigkær (7230)
	Bøg på muld (9130)	Ege-blandskov (9160)
	Skovbevokset tørvemose* (91D0)	Elle- og askeskov* (91E0)
Arter:	Skæv vindelsnegl (1014)	Sumpvindelsnegl (1016)
	Klokkefrø (1188)	Stor vandsalamander (1166)

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 71		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Knopsvane (T)
	Sangsvane (T)	Blisgås (T)
	Mørkbuget knortegås (T)	Troldand (T)
	Bjergand (T)	Edderfugl (T)
	Hvinand (T)	Toppet skallesluger (T)
	Havørn (TY)	Rørhøg (Y)
	Engsnarre (Y)	Plettet rørvagtel (Y)
	Blishøne (T)	Klyde (Y)
	Almindelig ryle (Y)	Brushane (Y)
	Sorthovedet måge (Y)	Dværgterne (Y)
	Splitterne (Y)	Fjordterne (Y)
	Havterne (Y)	Mosehornugle (Y)
	Rødrygget tornskade (Y)	

Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 72		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Sangsvane (T)
	Blisgås (T)	Knarand (T)
	Taffeland (T)	Bjergand (T)
	Edderfugl (T)	Havlit (T)
	Havørn (TY)	Fiskeørn (T)
	Rørhøg (Y)	Engsnarre (Y)
	Plettet rørvagtel (Y)	Klyde (Y)
	Dværgterne (Y)	Fjordterne (Y)
	Rødrygget tornskade (Y)	

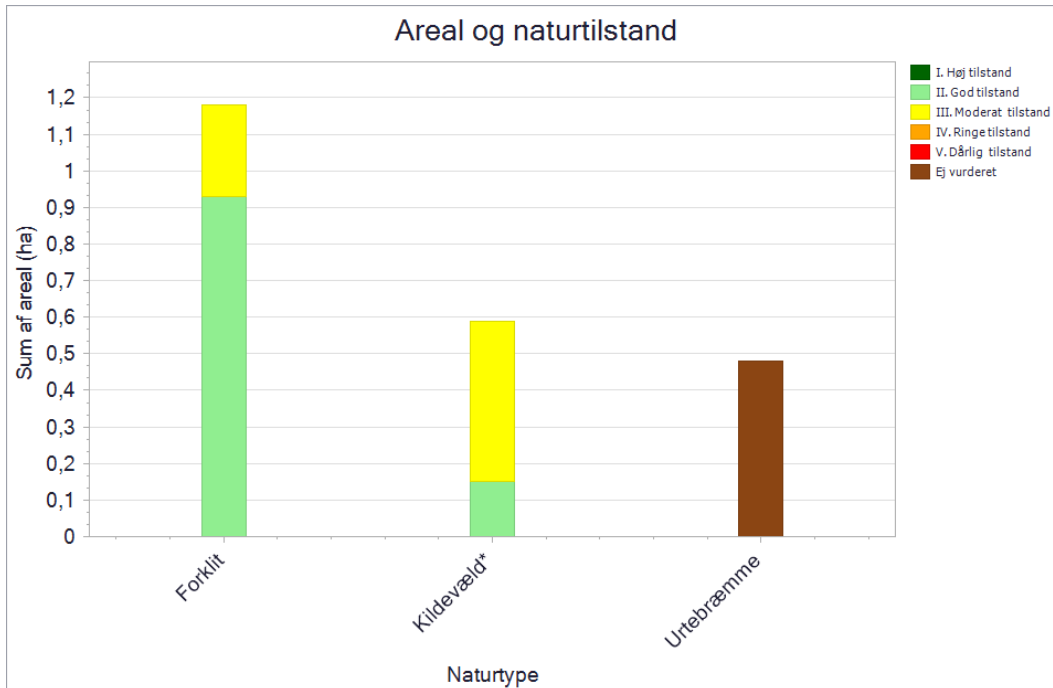
Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-22. Havørn er ikke til stede som ynglefugl i fuglebeskyttelsesområde F71 og F72. Fiskeørn og havørn er ikke til stede som trækfugl i national eller international væsentlig forekomst i fuglebeskyttelsesområde F72. De nævnte fugle gennemgås derfor ikke yderligere.

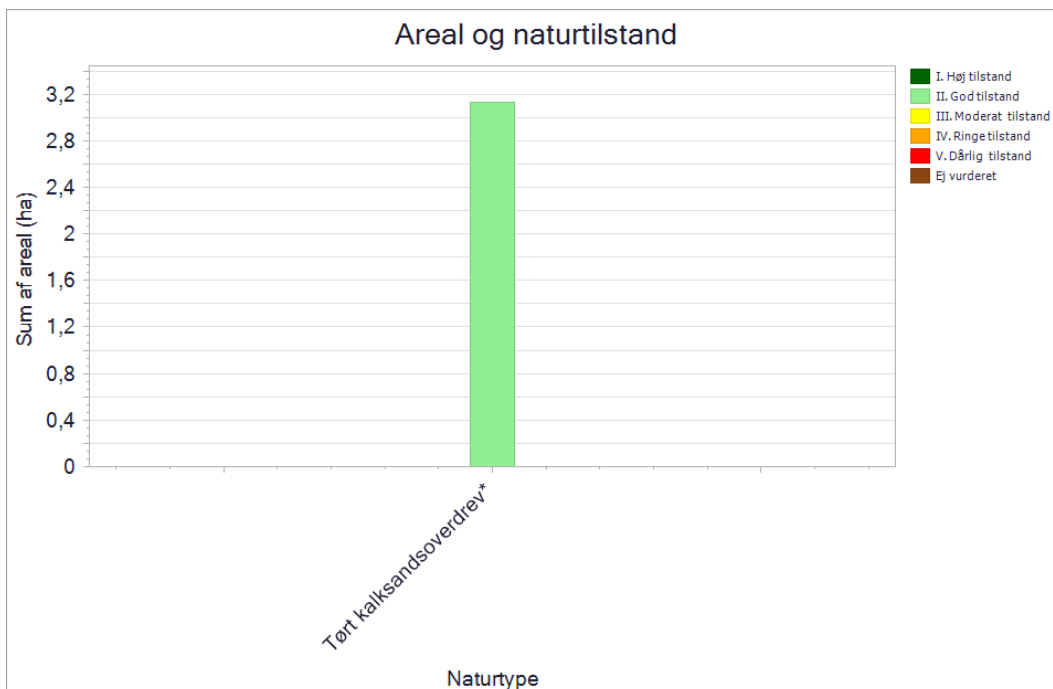
2.3 Tilstand og forekomst for områdets udpegede natur og levesteder

For Natura 2000-områder med habitatnatur eller levestedskortlagte arter og fugle på udpegningsgrundlaget, er arealet af habitatnatur samt antallet af småsøer og levesteder, kortlagt i tredje kortlægningsperiode, vist nedenfor. For de naturtyper og levesteder for arter og fugle, hvor der er udviklet et tilstandsvurderingssystem, er den beregnede tilstand ligeledes angivet. For arter og fugle uden tilstandsvurderingssystem henvises til basisanalysen og [MiljøGIS](#). Se desuden basisanalysen for beskrivelse af metoder og en mere detaljeret omtale af naturens tilstand i området.

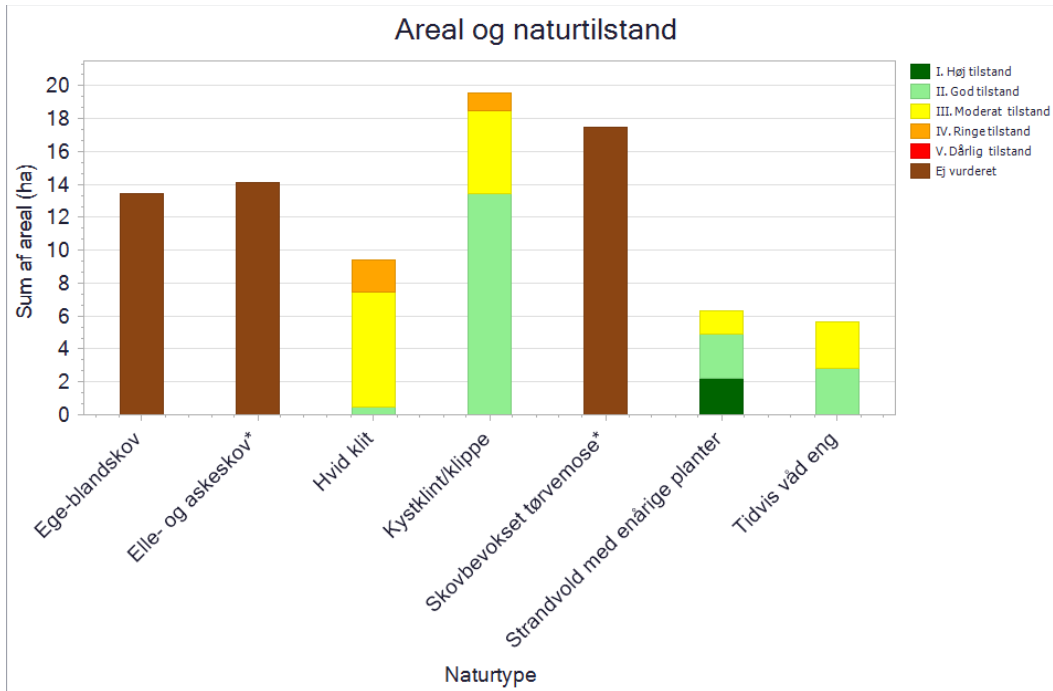
2.3.1 Terrestriske naturtypers arealfordeling og tilstand

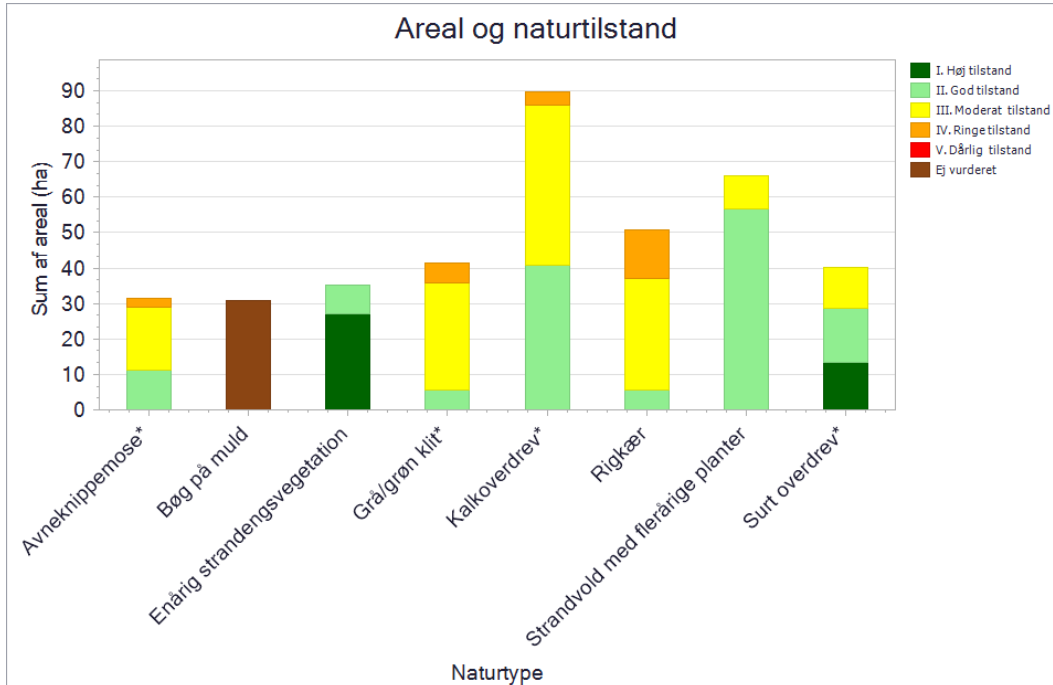
De kortlagte naturtypers areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2016-19. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret, end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basisanalysen for området eller i [MiljøGIS](#). Her vises data for Natura 2000-basisanalyserne, revideret i 2021. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2022-27.

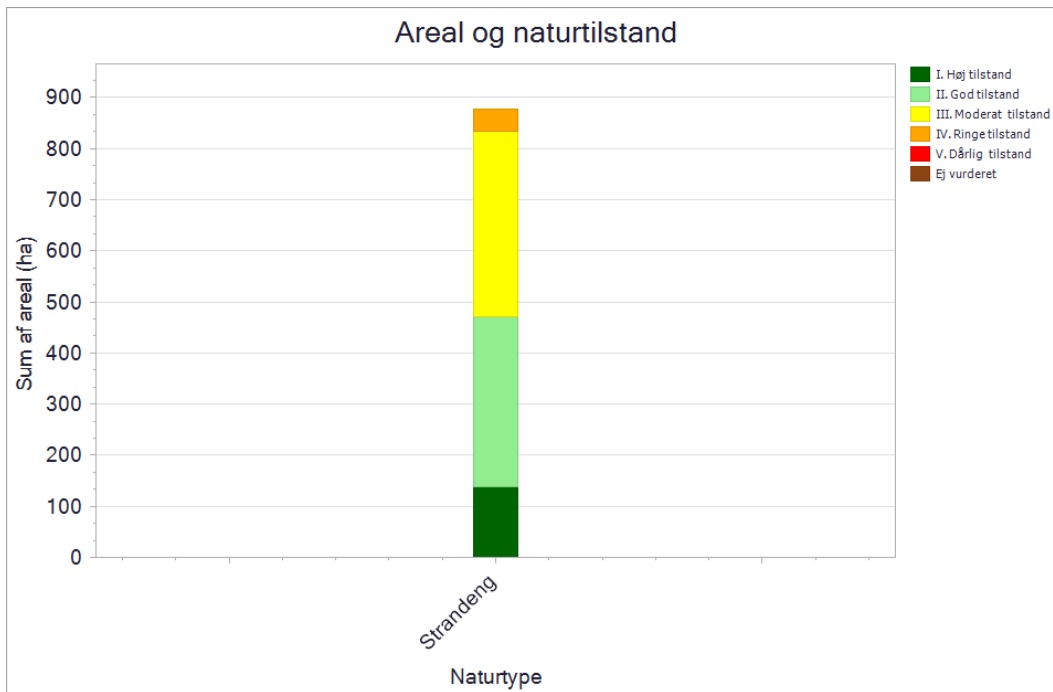
De kortlagte naturtypers areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2016-19. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret, end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basisanalysen for området eller i [MiljøGIS](#). Her vises data for Natura 2000-basisanalyserne, revideret i 2021. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2022-27.

De kortlagte naturtypers areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2016-19. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret, end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basisanalysen for området eller i [MiljøGIS](#). Her vises data for Natura 2000-basisanalyserne, revideret i 2021. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2022-27.

De kortlagte naturtypers areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2016-19. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret, end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basisanalysen for området eller i [MiljøGIS](#). Her vises data for Natura 2000-basisanalyserne, revideret i 2021. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2022-27.

De kortlagte naturtypers areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2016-19. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret, end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basisanalysen for området eller i [MiljøGIS](#). Her vises data for Natura 2000-basisanalyserne, revideret i 2021. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2022-27.

Hele arealet med enårig strandengsvegetation (1310) og omkring halvdelen af den kortlagte strandeng (1330) er i god-høj tilstand. Resten er i moderat-ringe tilstand typisk pga. tilgroning og afvanding.

Hele arealet med tørt kalksandsoverdrev (6120) og en del af arealerne med kalkoverdrev (6210) og surt overdrev (6230) er i god-høj tilstand. Resten er i moderat-ringe tilstand især pga. tilgroning.

Naturtyperne strandvold med enårige planter (1210), strandvold med flerårige planter (1220) og kystklinter (1230) er i god til høj tilstand for over halvdelen af arealerne. En del af arealerne er imidlertid i moderat-ringe tilstand bl.a. pga. tilgroning.

For naturtyperne tidvis våd eng (6410), avneknippemose (7210), kildevæld (7220) og rigkær (7230) er kun en mindre del i god tilstand, mens den største andel er i moderat-ringe tilstand primært pga. tilgroning og afvanding.

For klitnaturtypen forklit (2110) gælder at størstedelen af arealet er i god tilstand. For hvid klit (2120) og grå/grøn klit (2130) er den største andel imidlertid i moderat-ringe tilstand primært pga. tilgroning med invasive arter og vedplanter.

Urtebræmme (6430) har ikke noget tilstandsvurderingssystem.

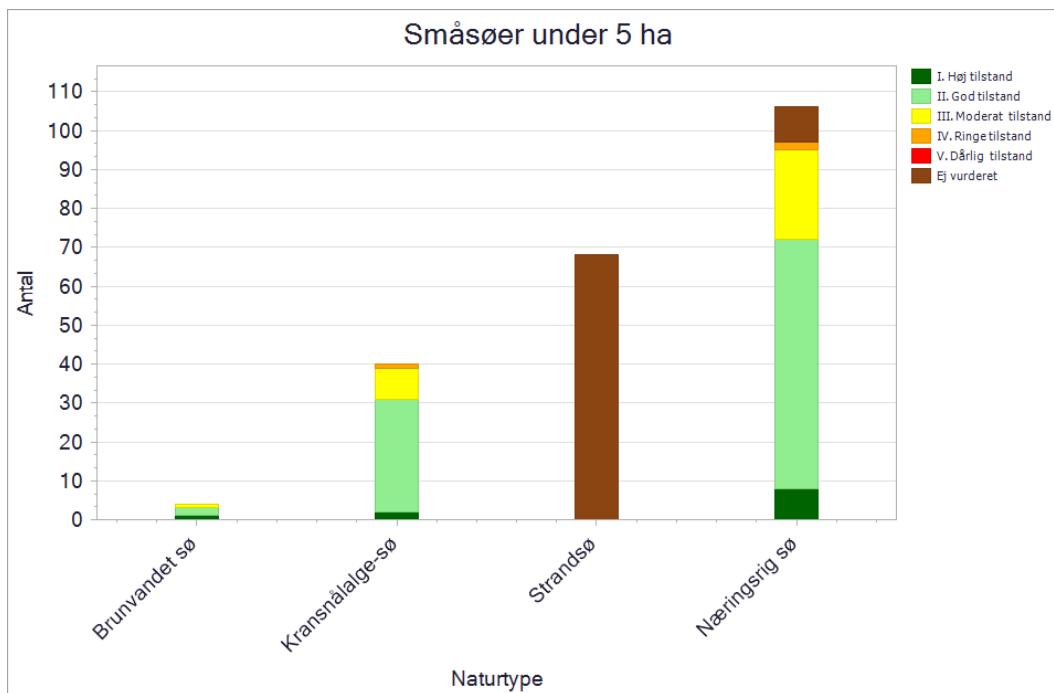
Skovnaturtyper (9130, 9160, 91D0, 91E0). Der er kortlagt ca. 31 ha bøg på muld (9130), ca. 13 ha ege-blandskov (9160), ca. 17 ha skovbevokset tørvemose (91D0) og ca. 14 ha elle- og askeskov (91E0).

Andelen af store træer er generelt lav, idet der i langt den overvejende del af skovene ikke er registreret mere end <1 og 1-5 store træer pr. ha. Undtaget er dog ca. halvdelen af arealet med elle- og askeskove (91E0), hvor antallet af store træer >6 træer/ha.

Mængden af stående dødt ved er ligeledes generelt lav med langt størstedelen af arealet med <1 og 1-5 træer/ha. Undtaget er dog områdets elle- og askeskove (91E0), hvor ca. 20 % af forekomsten har 6-10 større stykker dødt ved pr. ha.

Mængden af liggende dødt ved er også generelt lav med størstedelen af arealet med <1 og 1-5 træer/ha. Mest liggende dødt ved ses i områdets elle- og askeskove (91E0) og ege-blandskov (9160), hvor godt halvdelen af arealet med liggende dødt ved har >6 træer/ha.

2.3.2 Sønaturtypers tilstand og forekomst

Antal og tilstand af de kortlagte små søer i området.

I Natura 2000-området er der kortlagt 107 små søer med habitatnaturtypen næringsrig sø (3150). De er beregnet til omkring 2/3 af søerne i høj-god tilstand, ca. 1/4 i moderat-ringe tilstand. De resterende mangler en tilstandsberegning. Søerne i høj-god tilstand er generelt præget af, at de ligger lysåbent, og der er græsning på arealerne om søerne med relativt stor afstand til dyrkede arealer og få/ingen tilløb/tilførsler af næringsstoffer. En del af søerne har tilstanden moderat til ringe. En væsentlig årsag til den forringede tilstand skyldes næringsstofbelastning med udbredt tilgroning med grønne trådalger samt tilgroning på bredden omkring søerne, hvilket betyder at der er en negativ skyggepåvirkning af søens undervandsvegetation, der i flere søer er meget sparsomt udviklet og kun repræsenteret med få meget tolerante undervandsplanter. Flere af disse søer bliver eller er blevet påvirket af fodring og/eller udsætning af ænder og er påvirket af jordbrugsdrift.

I området er der kortlagt 40 små søer med habitatnaturtypen kransnålalgesø (3140). De er beregnet til hhv. 2 i høj tilstand, 29 i god tilstand, 8 i moderat tilstand, og 1 i ringe tilstand. Søerne i høj-god tilstand er generelt præget af, at de ligger lysåbent, og der er græsning på arealerne om søerne med relativt stor afstand til dyrkede arealer og få/ingen tilløb/tilførsler af næringsstoffer. Søerne i moderat tilstand har generelt en mindre udbredelse af kransnålalger, og de er i større grad

domineret af trådalger som indikerer næringsstofforføring, større udbredelse af flydebladsplanter og nogle søer påvirket af jordbrugsdrift samt andefodring.

I området er der yderligere kortlagt 4 småsøer med habitatnaturtypen brunvandede søer (3160), hvoraf de tre er i høj-god tilstand, og den sidste er i moderat tilstand. Søerne i høj-god tilstand er præget af at de ligger lysåbent og relativt langt fra dyrket areal ved hhv. Lunden og Henninge Nor. Alle søerne i Henninge Nor er dog påvirket af fodring og/eller udsætning af ænder.

I området er der yderligere kortlagt 68 søer med den marine naturtype kystlaguner og strandsøer (1150). Disse saltpåvirkede, kystnære strandengssøer er der ikke beregnet tilstand for.

I området er der desuden kortlagt 7 søer over 5 ha. En af søerne er naturtypebestemt som næringsrig sø (3150), en som kystlaguner og strandsøer (1150), mens de resterende ikke er naturtypebestemt, men sandsynligvis er kystlaguner og strandsøer (1150).

2.3.3 Forekomst af vandløbsnatur

Naturtype	Naturtype nr.	Længde (km)
Vandløb med vandplanter	3260	1

Tabellen viser længden af den kortlagte vandløbsnaturtype i området.

I dette Natura 2000-område er der kortlagt 1 km vandløb med vandplanter (3260). Natura 2000-området ligger inden for vandområdeplanen for Jylland og Fyn.

2.3.4 Forekomst af marine naturtyper

Naturtype	Naturtype nr.	Kortlægningsår	Kortlagt areal
Sandbanke	1110	2012	949 ha
Vadeflade	1140	2004	431 ha
Kystlaguner og strandsøer	1150	2004	132 ha
Bugter og vige	1160	2004	30.789 ha
Stenrev	1170	2012	1.707 ha

Tabellen viser arealet af områdets kortlagte marine naturtyper og kortlægningsåret.

Bugter og vige (1160). Udgør den største del af områdets marine naturtyper. Bunden består af sand med enkelte sten og partier, der er mere bløde og siltede. Vegetationen er sparsom.

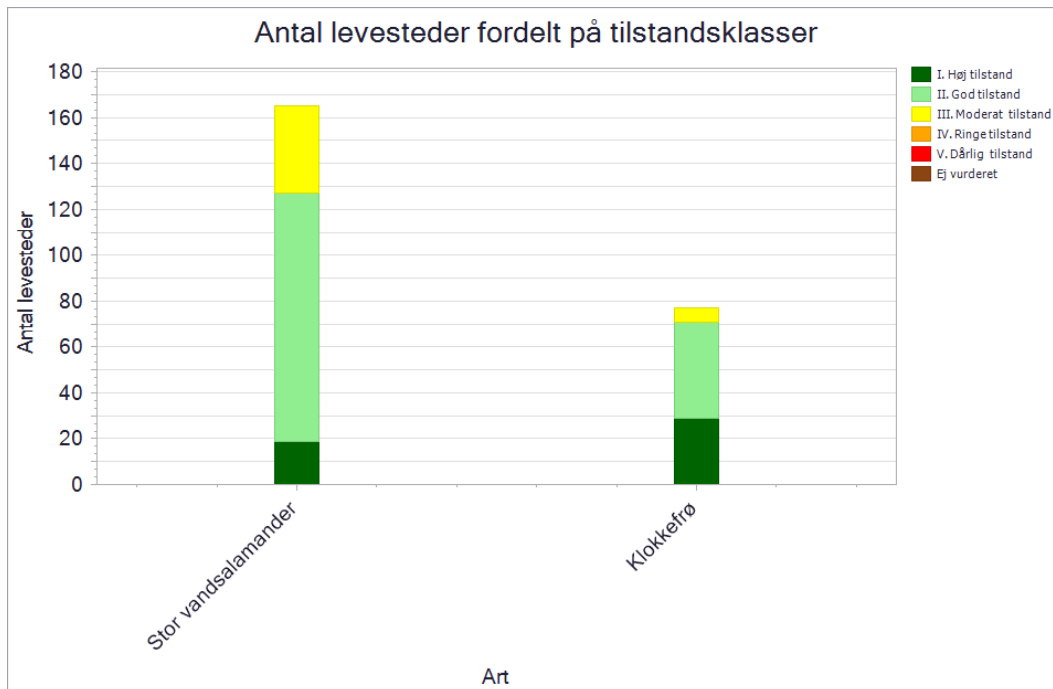
Stenrev (1170). Der er en smule stenrev ved Ærøskøbing, og flere langs kysten mellem Ristinge og Bagenkop.

Sandbanker (1110). Der findes sandbanker flere steder mellem øer og holme. Substratet består af sand med få sten. Sandbankerne ligger dels som kystparallelle revler, dels som strømsteder med sandbølger. Der er observeret sandorm, og dækningen af epifauna er lav. Der er få makroalger. Enkelte steder er der partier med ålegræs.

Vadeflade (1140). Der findes sandede vadeflader ud for Ristinge Hale.

Kystlaguner (1150). Der findes kystnære laguner flere steder. Saltholdigheden er oftest lav, da tilførslen af havvand er begrænset.

2.3.5 Tilstand af levesteder for arter

Tilstandsvurdering af områdets kortlagte levesteder.

Stor vandsalamander

Det ses af figuren, at omkring 3/4 af de 165 kortlagte søer har god-høj tilstand som levesteder for stor vandsalamander, mens den resterende 1/4 af søerne har moderat tilstand. Der er ikke konstateret fisk i størstedelen af søerne, hvilket er en forudsætning for, at naturtilstanden kan bruges som udtryk for levestedets egnethed for stor vandsalamander. Søerne i beregnet god-høj naturtilstand er generelt ikke tydeligt påvirket af næringsstoffer, har en høj andel af undervandsvegetation, en veludviklet rørsump og har kun en begrænset skyggepåvirkning fra træer og buske. Disse søer vurderes at være velegnede levesteder for stor vandsalamander. Søerne i beregnet moderat-ringe tilstand er til gengæld generelt præget af næringsstofbelastning i form af opvækst af grønne trådalger og dominans af liden andemad. Derudover er de ofte helt eller delvist skygget af træer og buske. Disse søer vurderes pt. at være mindre gode levesteder for arten. Da 3/4 af de kortlagte søer er i god-høj tilstand, vurderes der at være gode forudsætninger for en stabil forekomst af stor vandsalamander i dette område. Vurderingen bygger ligeledes på, at den store løbende indsats for klokkefrø i området også er til gavn for stor vandsalamander. Der vurderes således ikke at være aktuelle trusler mod artens fortsatte forekomst i Natura 2000-området.

Klokkefrø

Det ses af figuren, at 70 af de 78 søer, kortlagt som levesteder for klokkefrø, har en god-høj naturtilstand, mens de resterende otte har en moderat tilstand. Der er ikke konstateret fisk i langt størstedelen af søerne, hvilket er en forudsætning for at naturtilstanden kan bruges som udtryk for levestedets egnethed for klokkefrø. Søerne i beregnet god-høj naturtilstand er generelt ikke tydeligt påvirket af næringsstoffer, har en relativt høj andel af undervandsvegetation, en veludviklet rørsump og har kun en begrænset skyggepåvirkning fra træer og buske. Disse søer vurderes at være velegnede levesteder for klokkefrø. Søerne i beregnet moderat-ringe tilstand er til gengæld generelt præget af næringsstofbelastning i form af opvækst af grønne trådalger og dominans af fx

liden andemad. Derudover er de ofte helt eller delvist skygget af træer og buske. Disse søer vurderes pt. at være mindre gode levesteder for arten.

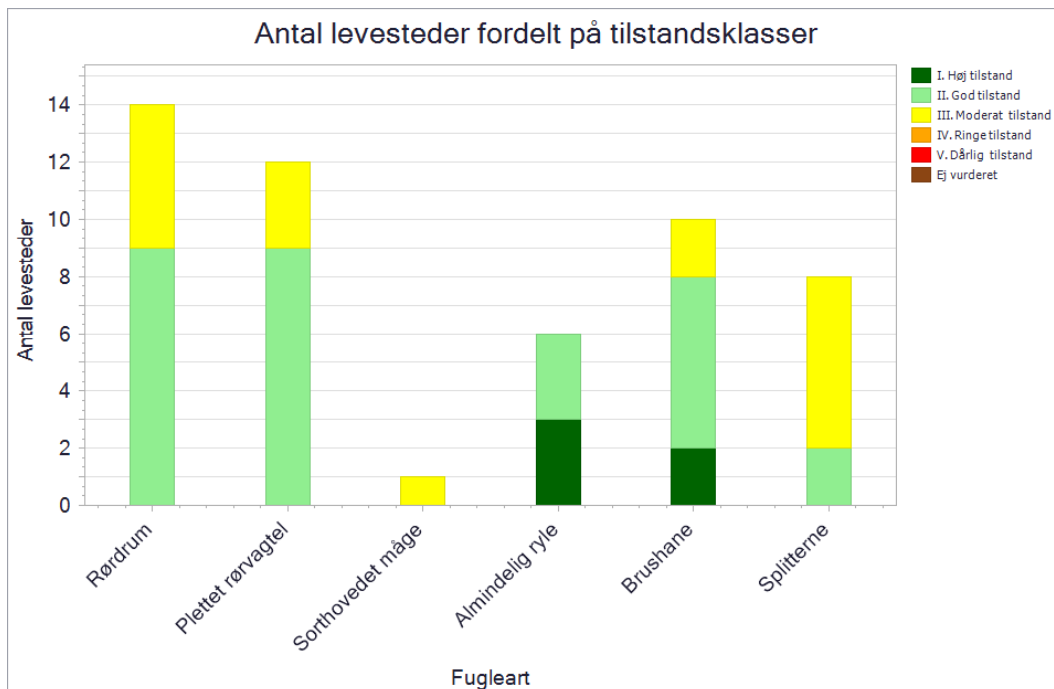
Der er løbende gennemført indsatser til gavn for klokkefrø. Med 70 søer kortlagt i god-høj tilstand kombineret med fund af klokkefrø i 31 søer vurderes der at være gode forudsætninger for en stabil bestand af klokkefrø i dette område.

De enkelte levesteders tilstand kan ses på Miljøstyrelsens digitale kort i [MiljøGIS](#).

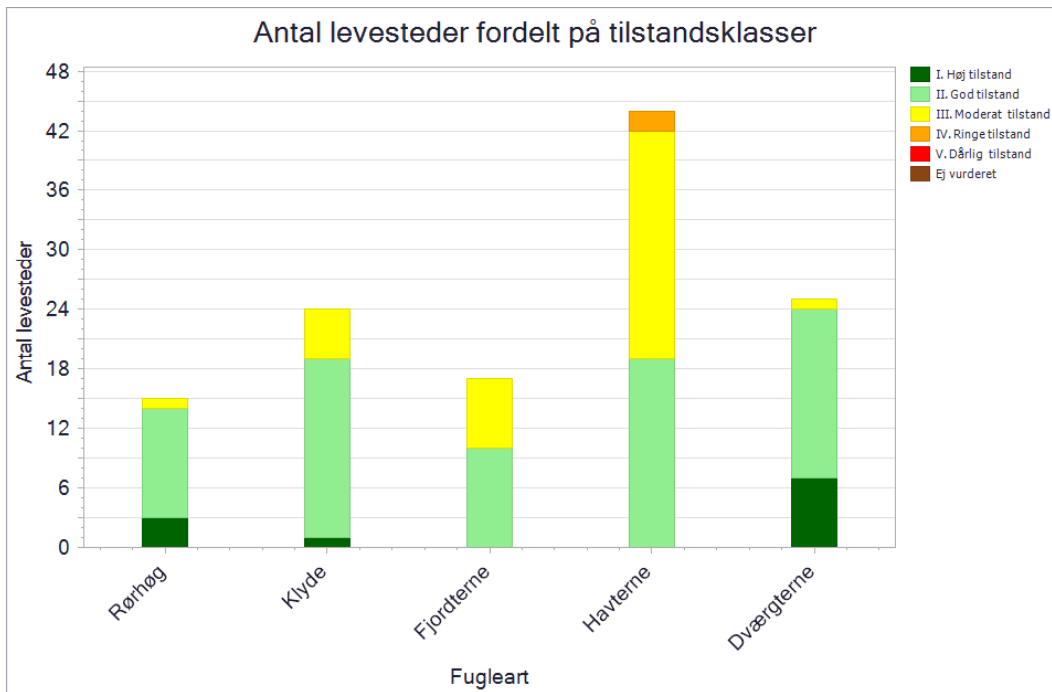
2.3.6 Tilstand af levesteder for ynglefugle

Kortlægningen af ynglefuglenes levesteder er foretaget i 2017-19, og den beregnede tilstand fremgår af nedenstående diagram.

De enkelte levesteders tilstand kan ses på Miljøstyrelsens digitale kort i [MiljøGIS](#).

Antal og tilstand af de kortlagte levesteder for ynglefugle.

Antal og tilstand af de kortlagte levesteder for ynglefugle.

Der er kortlagt 14 levesteder for rørdrum. Ni levesteder har god naturtilstand. Det er forholdsvis store arealer med rørskov med høj vandstand, som sikrer få forstyrrelser og en vis beskyttelse mod prædation fra rovdyr som ræv. Det er arealer ved Tåsinge Vejle, Tåsinge Nor, Gulstav Mose, Salme Nor, Tryggelev Nor, Nørreballe Nor og Piledybet. Levestederne med moderat naturtilstand, er mindre rørskove og/eller rørskove uden vanddække, hvor der vurderes at være større risiko for forstyrrelse og prædation fra landlevende rovdyr.

Der er kortlagt 15 levesteder for rørhøg. Tre levesteder har høj naturtilstand, 11 levesteder har god naturtilstand, og ét har moderat naturtilstand. Levestederne med høj eller god naturtilstand er større rørskove med høj vandstand, for eksempel på nogle af de større øer, Noret og Vejlen på Tåsinge, samt rørskovene ved norene langs Langelands sydvestkyst. Disse steder er der begrænset menneskelig forstyrrelse og en vis grad af beskyttelse mod rovdyr som ræv. Levestedet med moderat naturtilstand ligger på Siø, har kun en lille plet rørskov, og der er tilgængelighed for rovdyr som ræv.

Der er kortlagt 12 levesteder for plettet rørvagtel. Ni har god naturtilstand og tre har moderat naturtilstand. Levestederne med god naturtilstand er arealer på Drejø, ved Vejlen på Tåsinge, Piledybet, Nørreballe Tryggelev- og Salme Nor, samt Søgårds Pyt og Gulstav Mose. Her er der større, uforstyrrede arealer med god hydrologi og passende vegetationsdække. Levestederne med moderat naturtilstand er arealer i Noret på Tåsinge, i Henninge Nor og ved Klise Nor. Disse arealer er mere tørre og der er tæt vegetation.

Med den lille og fluktuerende forekomst af plettet rørvagtel, vurderes ynglebestanden i området fortsat at være afhængig af tilførsel af fugle fra områder med større bestande.

Der er kortlagt 24 levesteder for klyde. Ét har høj naturtilstand, 18 har god naturtilstand, og fem har moderat naturtilstand. Levestederne med høj og god naturtilstand ligger på øer og holme, hvor ynglefuglene er beskyttet mod prædation fra rovdyr som ræv, og hvor der er begrænset færdsel af mennesker. Levestederne er tit karakteriserede ved at have kort urtevegetation i mosaik med sandflader og grusede og stenede partier, men man finder også levesteder på fugtige og kortgræssede strandenge. Der er altid flader med lavt vand ved levestederne. Levestederne med moderat naturtilstand er Tørvegravene på Drejø, som er tilgroet, Monnet og Nørreskov Nor på

Tåsinge, hvor der er adgang for rovdyr som ræv, samt Ærø's Hale ved Marstal, hvor der er nogen menneskelig forstyrrelse.

Der er ofte sammenfald mellem klydes og havternes levesteder i området.

Der er kortlagt 6 levesteder for almindelig ryle. Tre levesteder har høj naturtilstand. Det er på Store Egholm, Hjortø og Monnet, hvor der er store, uforstyrrede arealer med adgangsforbud i yngletiden, passende afgræsning, områder med lavt vand og strandenge med veludviklede losystemer. Tre levesteder har god naturtilstand. Det er Gråsten Nor, Vejlen og Noret på Tåsinge, hvor der er afgræsning og arealer med lavt vand, men levestederne er små, og deres omgivelser præget af krat og høj urtevegetation.

Der er kortlagt 10 levesteder for brushane. To har høj naturtilstand, seks har god naturtilstand og to har moderat naturtilstand. Levestederne med høj og god naturtilstand ligger på øerne Store Egholm, Hjortø og Bredholm, samt på Monnet på Tåsinge og i Gråsten Nor på Ærø. Alle steder er vidtstrakte, uforstyrrede, afgræssede strandenge og enge og flere steder veludviklede losystemer. På Monnet er der dog adgang for ræv. De to levesteder med moderat naturtilstand ligger på halvøen Uhrehoved på Ærø. Her er levestederne små og udsat for en del menneskelig forstyrrelse. Der er kortlagt ét levested for sorthovedet måge. Levestedet har moderat naturtilstand på grund af risiko for prædation fra rovdyr som ræv. Levestedet ligger på Siø.

Der er kortlagt 25 levesteder for dværgterne. 24 har høj eller god naturtilstand. De ligger alle på øer, og den høje tilstand skyldes tilstedeværelse af gode redelokaliteter, adgangsforbud og isolation i forhold til rovdyr som for eksempel ræv. Levestederne i god naturtilstand ligger på steder med lidt større risiko for forstyrrende færdsel. Ét levested er beregnet til at være i moderat tilstand på grund af tilgroning. Det er Tørvegravene på Drejø.

Der er kortlagt otte levesteder for splitterne. To har god naturtilstand: Det er på Siø og på Hjortø. Begge steder er der græssede strandenge vekslende med arealer med bart sand, sten og kort vegetation, fred for forstyrrelser og ingen prædation fra ræv. Seks levesteder har moderat naturtilstand. Det er dels lokaliteter på Store Rallen, Lille Rallen, Eskildsø, Mejlholm og Odden, dels Ærø's Hale lige øst for Marstal. De hættemågekolonier, der tidligere var på de små øer - og hvor splitterne gerne slog sig ned - findes ikke længere, og på Ærø's Hale er der nogen forstyrrende færdsel.

Der er kortlagt 17 levesteder for fjordterne. Ti har god naturtilstand. Det er lokaliteter på Drejø, Skarø, Hjortø, Hjelmshoved og store Egholm, som er rævefrie øer med kortgræssede strandenge, ofte med arealer med bar jord/grus, sten i mosaik med spredt urtevegetation. Ofte findes der også lavvandede laguner og småsøer. Syv levesteder har moderat naturtilstand. Det er blandt andet lokaliteter på Mejlholm, Odden, Eskildsø og Ærø's Hale, der enten er mere tilgroede og/eller mere udsatte for forstyrrelser, eller hvor der er adgang for landlevende rovdyr.

Der er kortlagt 44 levesteder for havterne. 19 levesteder har god naturtilstand. Det er alle lokaliteter på øer (Drejø, Hjortø, Nyland, Store- og Lille Egholm, Birkholm, Bredholm og flere småholme) uden ræve, med kortgræssede strandenge og kyster med en god struktur af sandflader i mosaik med grusede/stenede områder og spredt/kort urtevegetation. 23 levesteder har moderat naturtilstand. Det er lokaliteter, hvor der er større risiko for forstyrrende færdsel eller, hvor der sker tilgroning på grund af manglende eller utilstrækkelig afgræsning. Som eksempler kan nævnes Dejre, Drejø, Hjelmshoved, Nørreskov Nor, Vogterholm og Bondeholm. To levesteder er beregnet til at være i ringe tilstand. Det ene sted er der en del forstyrrende færdsel (Revtrille på Korshavn), og det andet sted er der adgang for ræv og andre landlevende rovdyr (Monnet).

3. Målsætninger

Den **overordnede målsætning** for området angiver det overordnede og langsigtede mål for, hvordan området skal udvikle sig for såvel at sikre det konkrete områdes integritet og for at bidrage til opnåelse af gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter. Der er i den overordnede målsætning taget højde for områdets naturmæssige potentiale, og for om det rummer forekomster, der er af stor vigtighed nationalt og/eller biogeografisk. En betydning, der er vurderet ud fra:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få nationale/biogeografiske forekomster
- Arter eller naturtyper med stærkt ugunstig bevaringsstatus eller fugle med faldende bevaringstrend og som også er truede jf. rødlisten
- Naturtyper, der findes i særlig stor forekomst i Danmark set i forhold til det samlede areal i EU

De **konkrete målsætninger** fastlægger de langsigtede mål for udvikling i areal og tilstand for naturtyper og arters levesteder. De konkrete mål tager udgangspunkt i den tilstand, som er beregnet for naturtyper og arters levesteder efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er et tilstandsvurderingssystem, skal området bidrage til at gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes og tage udgangspunkt i den bedste faglige viden, hvilket kan være udvalgte strukturparametre, udbredelse m.v.

De konkrete målsætninger bygger på grupperinger af naturtyper, habitatarter og fugle. For naturtyperne tages der udgangspunkt i en række økologiske forhold, der er med til at definere potentialet for naturtypernes tilstedeværelse. For fuglene tages der udgangspunkt i deres levesteder eller bestandsstørrelse. Samlet set vil der være et større fokus på mere naturlig dynamik og naturlig variation naturtyperne, arterne og fuglene imellem. Se oversigt over, hvilke naturtyper, arter og fugle de forskellige grupper indeholder, i bilag 1.

Generelt gælder det, at målsætningerne rækker ud over den enkelte planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold, og som desuden afspejler en afvejning af eventuelt modstridende naturinteresser.

Myndighederne skal tage udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning, hvormed der sikres en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.

Målsætningen for området er således grundlaget for vurderingen af planer og projekter, som skal foretages i henhold til de regler, der gennemfører habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Det gøres bl.a. efter habitatbekendtgørelsen og naturbeskyttelseslovens § 19 b og skovlovens § 17, der skal sikre, at udpegningsgrundlaget i området ikke skades. Herunder gælder især, at arealet af naturtyper og levesteder for arter er stabilt eller i udbredelse, at naturtypernes strukturer og funktioner fortsat er til stede, og at bestande af arterne viser, at arten på lang sigt vil kunne opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder.

3.1 Overordnede målsætninger for Natura 2000-området

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau, og fugle på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at sikre bestandsstørrelsen på nationalt niveau.

Målet er, at områdets hav-, kyst- og lysåbne natur sikres og udgør et stort, sammenhængende naturområde med dynamisk kystudvikling og hydrologiske og naturmæssige sammenhænge mellem havet og kysten.

Øhavet sikres som et af landets vigtigste levesteder for yngle- og trækfugle knyttet til kyst, strandeng, lagunesøer og lavvandede havområder, hvor levestederne er tilstrækkeligt store, uforstyrrede og med god struktur og hydrologi.

De marine naturtyper, som alle har stærkt ugunstig bevaringsstatus, stor eller særlig forekomst i Danmark, får en rig bundvegetation og fauna, som bl.a. kan sikre fødegrundlaget for de mange fuglearter, der har levested her.

Levestederne sikres for ynglefuglene havterne, klyde og almindelig ryle – som alle er i tilbagegang, samt for sorthovedet måge og splitterne - der begge har en stor andel af arealet af deres levesteder i Øhavet.

Blandt trækfuglene er troland i tilbagegang, mens havlit kun har få forekomster i Danmark. Områdets øvrige trækfugle er blandt andet: Knopsvane, sangsvane, bjergand, edderfugl, toppet skallesluger og mørkbuget knortegås. Trækfuglene sikres uforstyrrede raste- og overnatningsområder af tilstrækkelig størrelse.

Klokkefrø har særlig stor forekomst i Natura 2000-området, så Øhavet sikres som et kerneområde for arten, med tilstrækkeligt med lysåbne, rene vandhuller, som kan understøtte levedygtige bestande af klokkefrø og stor vandsalamander.

Områdets naturtyper med stærkt ugunstig bevaringsstatus sikres og søges udvidet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt. Tilsvarende sikres naturtyper, der optræder med biogeografiske store forekomster i området eller særligt forekommer i Danmark, og der skabes så vidt muligt sammenhæng mellem forekomsterne. I dette område med fokus på enårige strandvolde (1210), flerårige strandvolde (1220), kystklint (1230), enårige strandeng (1310), strandeng (1330), forklit (2110), grå/grønsværsklit (2130), tørt overdrev (6120), kalkoverdrev (6210), surt overdrev (6230), avneknippemose (7210), rigkær (7230) og de marine naturtyper: Sandbanke (1110), mudder og sandflade (1140), kystlagune (1150), samt bugter og vige (1160).

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne. Derudover sikres god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

3.2 Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

I området skal der være mulighed for en naturforvaltning, hvor man gør brug af naturens egne dynamikker. I forbindelse med forvaltningen skal der tages hensyn til, om naturtyper, arter eller fugle på udpegningsgrundlaget kan være følsomme over for en sådan forvaltning, eksempelvis de som er nævnt under de overordnede målsætninger.

De konkrete målsætninger bygger på grupperinger af naturtyper, habitatarter og fugle. Se bilag 1 for oversigt over, hvilke naturtyper, arter og fugle de forskellige grupper indeholder.

Generelt

Den samlede forekomst af naturtyper, arter- og fugles levesteder i Natura 2000-området, uanset om de er kortlagt, skal være stabil eller i fremgang, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

Terrestrisk habitatnatur

Der er kortlagt ca. 1355 ha terrestriske habitatnaturtyper i området. Heraf er ca. 986 ha kategoriseret som salttolerante naturtyper, ca. 52 ha som naturtyper knyttet til flyvesand, ca. 134 ha som naturtyper knyttet til overvejende vådbund og ca. 184 ha som naturtyper knyttet til overvejende tørbund.

- For naturtyper med et tilstandsvurderingssystem skal der fortsat være mindst 568 ha salttolerante naturtyper, mindst 7 ha naturtyper på flyvesand, mindst 20 ha vådbundsnaturtyper og mindst 86 ha tørbundsnaturtyper i tilstandsklasse I-II. Naturtyper i klasse III-V skal være i fremgang mod tilstandsklasse I-II, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målet at bidrage til gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Det betyder, at det samlede areal skal være mindst 76 ha. For de skovbevoksede naturtyper, skal andelen af store træer og dødt ved være stabil eller stigende. Skovnaturtyper sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. Der kan dog være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.

Arter

- For arter med et tilstandsvurderingssystem er målet, at tilstanden og det samlede areal af levesteder i tilstandsklasse I-II er stabil eller i fremgang. Levesteder i tilstandsklasse III-V skal være i fremgang mod tilstandsklasse I-II, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- For arter uden et tilstandsvurderingssystem er målet, at bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Levestedernes tilstand (vurderet i form af forekomst og udbredelse) og det samlede areal skal være stabilt eller i fremgang.

Ynglefugle

- Tilstanden og det samlede areal af de kolonirugende fugles kortlagte levesteder må ikke være i tilbagegang, og mindst 75% af arealet skal være i fremgang mod eller fastholdes i tilstandsklasse I-II.
- For mose- og rørskovsfugle og engfugle er målet, at tilstanden og det samlede areal af levesteder i tilstandsklasse I-II er stabil eller i fremgang. Levestederne i tilstandsklasse III-V skal være i fremgang mod tilstandsklasse I eller II, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

- For ynglefugle uden tilstandsvurderingssystem er målet, at de skal bidrage til at sikre og øge bestanden på nationalt niveau. Levestedernes samlede areal og tilstand (vurderet i form af forekomst og udbredelse) skal være stabil eller i fremgang.

Trækfugle

- For trækfugle, der kan optræde med nationalt eller internationalt betydende forekomster i fuglebeskyttelsesområdet, skal deres raste- og overnatningsområder sikres eller være i fremgang, således at området også fremadrettet kan huse en bestand af national eller international betydning.
- For trækfugle, som ikke optræder med nationalt eller internationalt betydende forekomster i fuglebeskyttelsesområdet, er målet, at deres fælde-, raste- og overnatningsområder skal sikres eller være i fremgang.

Søer under 5 ha

- For søer under 5 ha i tilstandsklasse I-II er målet, at tilstanden skal være stabil eller i fremgang. Søer under 5 ha i tilstandsklasse III-V skal være i fremgang mod tilstandsklasse I-II, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

Marine- og ferskvandsnaturtyper (undtagen søer under 5 ha)

- For søer over 5 ha, vandløb og marine naturtyper henvises til målsætningerne i vandområdeplanerne.
- For de marine naturtyper skal tilstand og areal være stabile eller i fremgang og bidrage til gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau.

3.3 Modstridende naturinteresser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype eller art på udpegningsgrundlaget eller en målsætning om sikring af den nationale bestand af en fugl på udpegningsgrundlaget kan indebære en lokal nedprioritering af en anden naturtype, fugl eller art på udpegningsgrundlaget, og det er derfor nødvendigt at foretage et valg.

I Natura 2000 området prioriteres de vådeste dele af rørskovsarealerne opretholdt som rørskov på bekostning af strandeng, således at der fortsat sikres velegnede levesteder for ynglefuglene plettet rørvagtel, rørdrum og rørhøg. Områdets bestande af de tre arter er afhængige af udbredte rørskovsarealer på fugtig eller våd bund, fordi arternes reder her opnår den største sikkerhed mod prædation fra pattedyr.

Optimale levesteder for engfuglene almindelig ryle og brushane er med kort vegetation. Inden for de samme delområder kan der være levesteder for engsnarre, som kræver høj vegetation først på sommeren. De to første arter har faldende bestandsudvikling, og skal prioriteres. Det vurderes konkret for området, at en stor del af både strandenge og ferske enge bør være med lav vegetation, som tilgodeser almindelig ryle og brushane. Levesteder for engsnarre med højere vegetation bør prioriteres på våde arealer med kulturgræs og visse ferske engarealer og rørsumpe. Levestederne for almindelig ryle, brushane og engsnarre bør tilsammen udgøre større sammenhængende områder, som dermed også vil kunne være levesteder for mosehornugle.

Øgning af arealet med rigkær (7230) kan betyde en indskrænkning af arealet af habitatnaturtyperne skovbevokset tørvemose (91D0) og elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld (91E0), som er opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne enge og moser. Hvor der er tale om meget unge elle- og askeskove, som enten er plantede eller opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne rigkær (7230),

prioriteres hensynet til at skabe større sammenhængende arealer med rigkær (7230). Gamle og veludviklede forekomster af elle- og askeskove (91E0) og skovbevokset tørvemose (91D0) skal bevares. Rydning af skovbevoksede tørvemoser (91D0) og elle- og askeskove (91E0) til genskabelse af rigkær (7230) kan ske under forudsætning af, at arealet af skovnaturtyperne opretholdes på nationalt biogeografisk niveau.

I de eksisterende rigkær (7230) prioriteres et lavtvoksende plantesamfund, selv om dette ikke er optimalt for eventuelle forekomster af sumpvindelsnegl. I området betyder de naturgivne forhold, at der kan opretholdes mindst 10 % af arealet med relativt højt voksende starsump og lignende, således at der samlet set ikke sker nogen nedprioritering af arten.

Tørt kalksandsoverdrev (6120) er karakteriseret ved erosion, hvorved den lette jord blottes og danner spirebed for enårige urter. Et højt græsningstryk på kalkoverdrev (6210) vil, hvor terræn- og jordbundsforhold er de rigtige, fremme tørt kalksandsoverdrev (6120) på bekostning af kalkoverdrev (6210). Tørt kalksandsoverdrev (6120) er en sjælden naturtype på Fyn og prioriteres højest i området, hvor naturtyperne forekommer sammen. Dette vil også tilgodese bilag IV-arten markfirben.

4. Indsatsprogram

Opfyldelsen af habitatdirektivets krav om gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som direktiverne omfatter, og fuglebeskyttelsesdirektivets tilsvarende krav om at sikre den nationale bestand af de fugle, som er omfattet af direktivet, er en opgave, som strækker sig over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode, således at det sikres, at Danmark efterlever disse EU-direktivkrav, og der kan etableres en sammenhæng mellem indsats og tilgængelige virkemidler.

Den nationale prioritering af indsatsen i tredje planperiode sigter på at skabe mulighed for mere naturlige processer og naturens robusthed, udvide arealet med urørt skov samt fokus på tiltag mod klimaforandringer. En del af prioriteringen fra anden planperiode videreføres. Der skal således i tredje planperiode fortsat være fokus på indsats for særligt truede fugle og arter, bekæmpelse af invasive arter, fortsættelse af arbejdet med at gennemføre og afsøge behov for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og gennemføre fiskeriregulering, samt fortsættelse af indsatsen for langsigtet at sikre den nødvendige pleje af de lysåbne naturarealer og skovarealer. Der bør løbende være opmærksomhed på den naturlige synergi, og at indsats for naturtyper ofte også gavner fugle og arter koblede til pågældende naturtyper.

Nedenstående retningslinjer for indsatsen er opbygget efter mål- og rammestyringsprincippet, således at den statslige plan fastlægger de krav til indsatsen i planperioden, der er nødvendige for at sikre nationalt besluttede prioriteringer. Således beskriver retningslinjerne ikke metoden eller placering af enkelte projekter. Det er en fælles opgave for kommuner og offentlige lodsejere at aftale på hvilke arealer og i hvilke kommuner, den konkrete indsats skal foregå.

Indsats til bedring af vandkvaliteten gennemføres som led i vandplanlægningen og havstrategidirektivet, ligesom reduktion af kvælstofdeposition sker gennem husdyrgodkendelsesloven og generelle tiltag til at mindske luftforureningen, og dette er således ikke en del af Natura 2000-planens indsatsprogram.

Retningslinjerne er opdelt i generelle retningslinjer, der gælder for alle områder, og specifikke retningslinjer for det enkelte Natura 2000-område. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne i mindre omfang bidrager økonomisk.

4.1 Generelle retningslinjer

1. Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
2. Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje også til gavn for tilknyttede fugle og arter.
3. Der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets fugle eller arter.
4. For skovnaturtyper, hvor det vurderes nødvendigt af hensyn til bevarelse af skovnaturtyper på udpegningsgrundlaget, sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje også til gavn for tilknyttede fugle og arter.

5. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.
6. Igangværende projekter og indsatser, der relaterer til gennemførelse af tidligere Natura 2000-planer, afsluttes.
7. Indsatser gennemført i første og anden planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.
8. Der fokuseres på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle som findes i væsentlig forekomst i Danmark, og på om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr, samt på at fortsætte arbejdet med at vurdere behovet for at fastsætte eventuel nødvendig regulering af fiskeri i Natura 2000-områder.
9. Opdatering af vejledninger f.eks. vedrørende klaphug i Natura 2000-områder.
10. Der arbejdes på en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter herunder en lang række direktivarter og -fugle.

4.2 Område specifikke retningslinjer

1. Tilstanden af levestederne for almindelig ryle sikres, og levestederne for brushane sikres eller forbedres, således at de kortlagte levesteder får en naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
2. Tilstanden af levestederne for havterne og klyde sikres eller forbedres, således at 75% af de kortlagte levesteder får en naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet, hvilket også vil være til gavn for dværgterne, fjordterne og splitterne.
3. Der søges udtaget kulstofholdige lavbundsjord, der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Udtagningen kan ligeledes være til gavn for bl.a. stor vandsalamander, skæv vindelsnegl, sumpvindelsnegl, klokkefrø, og for trækfuglene sangsvane, knopsvane, blishøne, knarand, taffeland, blisgå og trolldand, samt ynglefuglene rørdrum, plettet rørvagtel, engsnarre, fjordterne, klyde og rørhøg. Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø.
4. Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på 49 ha med fokus på arealer med en kortlagt forekomst af invasive arter på over 10% dækning.
5. Urørt skov (permanent ophør af drift m.v.) kan være en mulighed af hensyn til naturtyper og tilknyttede arter og fugle. Ved udlæg til urørt skov skal der tages hensyn til levesteder for særligt følsomme arter.
6. Miljøstyrelsen reviderer bestemmelserne for vildtreservatet Sydfynske Øhav.

4.3 Relation til vandområdeplaner

N127 er beliggende i vandområdedistrikt Jylland og Fyn. Området ligger desuden i Havstrategidirektivets marin-baltiske region.

Vandområdeplanernes indsats for at opnå god økologisk tilstand bidrager til at opfylde bevaringsmålsætningerne for akvatiske arter og naturtyper ved at tilvejebringe forbedringer i vandløb, søer og kystvande i overensstemmelse med de bevaringsmålsætninger, der fremgår af Natura 2000-planen. Vandområdeplanerne for 2021-2027 kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Vandområdeplanernes indsatser bidrager både med foranstaltninger til at undgå yderligere forringelser og med foranstaltninger til genopretning af bevaringsstatus. Indsatserne kan eksempelvis være reduktion af kvælstof- og fosforbelastningen til søer, reduktion af tilledningen af organisk stof til vandløb samt reduktion af kvælstofbelastningen til marine vandområder. Hertil kommer fx genslyngning af vandløb og fjernelse af spærringer. De konkrete indsatser for planperioden 2021-2027 er beskrevet i de nye vandområdeplaner og fremgår af indsatsbekendtgørelsen. Indsatserne vil også blive præsenteret i MiljøGIS for vandområdeplanerne på [Miljøstyrelsens hjemmeside](#).

5. Bilag 1. Oversigt over grupperinger

Nedenstående tabeller angiver hvordan naturtyper, arter og fugle er grupperet i dette Natura 2000-område, og der refereres til grupperingen i de konkrete målsætninger. På Miljøstyrelsens Natura 2000-hjemmeside kan man se det samlede overblik over alle naturtyper, fugle og arter, der er koblet til de enkelte grupper. For tabeller med naturtyper angiver *, at der er tale om en prioriteret naturtype.

Grupperinger af terrestrisk habitatnatur	Tilstandsvurderingssystem	Naturtype navn	Naturtype nr.
Naturtyper på flyvesand	med tilstandsvurderingssystem	Forklit	2110
Naturtyper på flyvesand	med tilstandsvurderingssystem	Grå/grøn klit*	2130
Naturtyper på flyvesand	med tilstandsvurderingssystem	Hvid klit	2120
Salttolerante naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Enårig strandengsvegetation	1310
Salttolerante naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Strandeng	1330
Salttolerante naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Strandvold med enårige planter	1210
Salttolerante naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Strandvold med flerårige planter	1220
Tørre naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Kalkoverdrev*	6210
Tørre naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Kystklint/klippe	1230
Tørre naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Surt overdrev*	6230
Tørre naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Tørt kalksandsoverdrev*	6120
Tørre naturtyper	uden tilstandsvurderingssystem	Bøg på muld	9130
Tørre naturtyper	uden tilstandsvurderingssystem	Urtebræmme	6430
Våde naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Avneknippemose*	7210
Våde naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Kildevæld*	7220
Våde naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Rigkær	7230
Våde naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Tidvis våd eng	6410
Våde naturtyper	uden tilstandsvurderingssystem	Ege-blandskov	9160
Våde naturtyper	uden tilstandsvurderingssystem	Elle- og askeskov*	91E0
Våde naturtyper	uden tilstandsvurderingssystem	Skovbevokset tørvemose*	91D0

Grupperinger af habitatarter	Arts navn	Arts nr.
Arter med tilstandsvurderingssystem	Klokkefrø	1188
Arter med tilstandsvurderingssystem	Stor vandsalamander	1166
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Skæv vindelsnegl	1014
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Sumpvindelsnegl	1016

Grupperinger af ynglefugle	Fugle navn	Fugle nr.
Engfugle	Almindelig ryle	A466-B
Engfugle	Brushane	A861
Kolonirugende fugle	Dværgterne	A885
Kolonirugende fugle	Fjordterne	A193
Kolonirugende fugle	Havterne	A194
Kolonirugende fugle	Klyde	A132
Kolonirugende fugle	Sorthovedet måge	A176
Kolonirugende fugle	Splitterne	A863
Mose- og rørskovsfugle	Plettet rørvagtel	A119
Mose- og rørskovsfugle	Rørdrum	A021
Mose- og rørskovsfugle	Rørhøg	A081
Ynglefugle uden tilstandsvurderingssystem	Engsnarre	A122
Ynglefugle uden tilstandsvurderingssystem	Mosehornugle	A222
Ynglefugle uden tilstandsvurderingssystem	Rødrygget tornskade	A338

Grupperinger af trækfugle	Fugle navn	Fugle nr.
Trækfugle, ikke national/international betydende forekomst	Havørn	A075
Trækfugle, international betydende forekomst	Bjergand	A062
Trækfugle, international betydende forekomst	Edderfugl	A063
Trækfugle, international betydende forekomst	Knopsvane	A036
Trækfugle, international betydende forekomst	Mørkbuget knortegås	A675
Trækfugle, international betydende forekomst	Sangsvane	A038
Trækfugle, international betydende forekomst	Toppet skallesluger	A069
Trækfugle, international betydende forekomst	Troldand	A061
Trækfugle, national betydende forekomst	Blisgås	A394
Trækfugle, national betydende forekomst	Blishøne	A125
Trækfugle, national betydende forekomst	Havlit	A064
Trækfugle, national betydende forekomst	Hvinand	A067
Trækfugle, national betydende forekomst	Knarand	A889
Trækfugle, national betydende forekomst	Taffeland	A059

Grupperinger af søer under 5 ha	Naturtype navn	Naturtype nr.
Søer under 5 ha	Brunvandet sø	3160
Søer under 5 ha	Kransnålalge-sø	3140
Søer under 5 ha	Næringsrig sø	3150
Søer under 5 ha	Søbred med småurter	3130

Grupperinger af marine og ferskvandsnaturtyper	Naturtype navn	Naturtype nr.
Marin naturtype	Bugt	1160
Marin naturtype	Lagune*	1150
Marin naturtype	Rev	1170
Marin naturtype	Sandbanke	1110
Marin naturtype	Vadeflade	1140
Søer over 5 ha	Næringsrig sø	3150
Vandløb	Vandløb	3260

Resume

Natura 2000-plan for Sydfynske Øhav (nr. 127). Natura 2000-planen skal sikre naturtilstanden for områdets udpegede arter, fugle og naturtyper og bidrage til opnåelse af gunstig bevaringsstatus. Områdets udpegede arter, fugle og naturtyper beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk